

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АНТРОПОНІМІКИ

УДК 81'373.2; 81'373.21

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2019.71.10310>

СОМАТИЗМИ В АНТРОПОНІМНІЙ ЛЕКСИЦІ. АРХЕТИПИ З КОРЕНЕМ *Nog-/*-nogъ

Віктор ШУЛЬГАЧ

*Інститут української мови НАН України,
відділ історії української мови та ономастики,
вул. Грушевського, 4, Київ, Україна, 01001,
e-mail: victor.shulgach@ukr.net*

Реконструйовано фрагмент праслов'янського антропонімного фонду з компонентом *Nog-/*-nogъ. Акцентовано на важливості пропріальної лексики, зокрема антропонімії, для відновлення праслов'янських лексичних старожитностей.

Ключові слова: антропонімія, праантропонім, праслов'янський антропонімний фонд, праслов'янська реконструкція.

Термін *соматизм* вживають на позначення частин (елементів, компонентів) тіла людини чи тварини (*голова, нога, рука, око, ніс* тощо). Соматична лексика досить багата за кількістю складників і різноманітна за словотвірною структурою (*головастий, ногатий, рукав, окань, носач* і под.). Сказане стосується й пропріальної, зокрема антропонімної, лексики, в якій соматоніми реалізувалися чи не найпродуктивніше.

Існує чимало регіональних робіт, у яких детально простежено й описано факти пропріалізації різних груп соматизмів у генетично споріднених і різносистемних мовах. Див., наприклад, [132 – з літературою; 16 – з літературою; 13; 18; 123 – з літературою та чимало ін.].

Однак недослідженого в цій царині значно більше. І пов'язане це передусім з неповнотою фактичного матеріалу, яким оперують дослідники, особливо історичного.

Нижче подано попередній опис компонента лексико-семантичної групи “Частини тіла” – дериватів із коренем *Nog-/*-nogъ. Як свідчить зібраний нами лексичний матеріал, континуанти з цим коренем – хоча й з різним ступенем продуктивності – відомі майже в усіх слов'янських мовах. Це допомагає реконструювати низку архетипів праслов'янського рівня – афіксальних похідних і композитів. Порівняймо, наприклад:

*Noga, *Nogъ: укр. *Нокга*, 1718 р. [33: I, 156], *Нога*, 1726 р. [60: 144], *Нога* – сучасне прізвище [92: 2, 746], ст.-рос. Михайло *Нога*, 1504 р. [127: 281], (похідні)

Ногино, 1530/140 р. – ойконім, *Ногин*, 1551–1554 рр. – назва починка в колишньому Тверському пов. [84: 37, 286], рос. *Ногин* [39], *Ногов* [144: 2, 438], ст.-блр. *Andrey Noga*, 1552 р. [80: 26], ст.-пол. *Casper Noga*, 1564 р. [139: II, 15], пол. *Noga*, *Noh* [149: VI, 638, 639], чеськ. *Noga*, *Noha* [130], слвц. *Noga* [137: 279], н.-луж. *Noga* [143: III, 78].

Стосовно мотивації порівняймо апеллятивну лексику, зібрану під гаслом **noga* [133: 25, 161–164].

Фактичний матеріал, який є в нашому розпорядженні, свідчить про потенційність суфіксальних дериватів, зокрема: **Nogajь*, **Nogujь*, **Nogaць*, **Nogаль*, **Nogulь*, **Nogонь*, **Nogarь*, **Nogaсь*, **Nogosь*, **Nogaшь*, **Nogъta*, **Nogъть*, **Nogъtikь* / **Nogъtiць*, **Nogъtkь*, **Nogava*, **Nogavьka*, **Nogavica*, **Nogy*, *-ъve*, **Nožьka*.

Префіксальні деривати відапеллятивного походження:

**Veznogъ(ь)*: ст.-укр. Meleszko *Veznohy*, 1604 р. [70: 152], ст.-рос. Аверка *Безногой*, 1646 р. [135: 79], рос. *Безногов* [39] ~ укр. діал. *безногий* ‘безногий’ [30: 1, 144], рос. діал. *безногий* ‘з хворими ногами’ [64: 263] та ін. Див. [133: 2, 34].

**Oтьnoga*: слвц. *Odnoga* [152: 163] ~ **oтьnoga* [133: 37, 218–220].

**Podъnoga*: рос. *Подногин* [39].

**Zanoga*: укр. *Занога* [92: 1, 386].

Потенційно можливі праантропоніми, мотивовані псл. **obnoga* [133: 28, 118–119], **rapnoga* [133:41, 98].

Праантропоніми-композиції:

**Vatonogъ(ь)*: ст.-рос. Гурей *Батоногъ*, 1582 р. [36: 52], рос. *Батоногов* [39], (похідні) *Батоног*, *Батоногово* – назви поселень у колишніх Псковській і Ярославській губ. [147: I, 287, 289], чеськ. (вторинне) *Vatonožek* [130].

**Bělonogъ(ь)*: ст.-укр. Данило *Белоногий*, 1643 р. [115: 2, 72], укр. *Білоног*, 1723 р. [131: 189], *Білонога* [92: 1, 69], ст.-рос. Омелка, прозвище *Белоногъ*, 1621 р. [78: 162], Івашко *Белоног*, 1623 р. [74: 54], Оська *Белоногов*, 1677 р. [87: 30], (похідне) *Белоногово*, 1613/14 р. – назва пустища на Псковщині [37: 144], рос. *Белоног* [39], (похідні) *Белонози*, *Белоногов*, *Белоногова*, *Белоноговка*, *Белоногово* (2 фіксації), *Белоноговская* – ойконіми в різних регіонах [147: I, 330], ст.-блр. *Белоногъ* Андреевичь, 1552 р. [11: VII/1, 641], блр. *Беланогі* [14 : 50], пол. *Białonóg* [149: I, 284], чеськ. *Bělonohý* [130] ~ **bělonogъ(ь)* [133: 2, 71–72].

**Volgonogъ(ь)*: рос. *Благоногово* – відантропонімний ойконім у колишній Костромській губ. [147: I, 400].

**Vosonogъ(ь)*: рос. *Босоногов* [39] ~ укр. діал. *босоногий* ‘босоногий’ [30: 1, 294] та ін. Див. [133: 2, 222].

**Vujьnogъ(ь)*: ст.-рос. (похідне) *Буйногино*, XVII ст. – назва пустища в колишньому Углицькому пов. [82: 294].

**Vutonogъ(ь)*: ст.-укр. *Бутоног*, 1635 р. [136: 268].

**Vьlonogъ(ь)*: рос. (похідне) *Болтаногово* – ойконіми в колишніх Калузькій і Костромській губ. [147: I, 459].

**Vьrkonogъ(ь)*: рос. *Борконоговъ*, 1714 р. [98: 24] ~ блр. діал. *борконогі* ‘кривоногий’ [116:1, 206].

**Āistonogъ(ь)*: ст.-рос. Кирило Васильєв сынъ *Чистоноговъ*, 1622 р. [17: I, 79], рос. *Чистоногов* [39].

**Āьlkonogъ(ь)*: рос. *Челканогов* [47: 10, 225].

**Їрнопогъ(ь)*: укр. *Чорноног*, 1752 р. [77: 64], *Чорноног* – сучасне прізвище [124: 212], рос. *Черноногов* [39], блр. *Чарнаног* [14: 448], чеськ. (похідне) *Černožice* – ойконім, який виводять із **Їрнопожїсе* [146: I, 335].

**Їртопогъ(ь)*: ст.-рос. Федька *Чертнопогъ*, 1627 р. [24: 31], рос. *Чертоногов* [7: 2, 1030].

**Дивопогъ(ь)*: рос. (похідне) *Дивоногово*, XVIII ст. – назва пустища в Дмитровському пов. колишньої Московської губ. [57: II, 338].

**Добропогъ(ь)*: укр. *Доброног* [66: 259], рос. *Доброногов* [39] ~ макед. діал. *доброног* ‘швидкий, меткий’ [95: 2, 103].

**Дръїпогъ(ь)*: укр. *Дрижинога* [90: I/1, 420], *Дрижаног* [86: 2, 501].

**Дългопогъ(ь)*: укр. *Довгонугъ*, 1723 р. [131: 199], *Довгоногий* – сучасне прізвище [112: 1, 329], ст.-рос. Федор *Долгоног*, 1545 р. [21: 98], рос. *Долгоног* [120: 231], пол. *Długonoga* [149: II, 437].

Лексикалізація відповідного словосполучення, пор. ст.-рос. Григорій *Долгая нога*, 1583 р. [58: 168] ~ ст.-укр. *долгоноги(и)* longipes, 1642 р. [59: 257], укр. *довгоніг* ‘довгоногий’ [109: 1, 402], рос. діал. *долгоногий* ‘з довгими ногами’ [88: 9, 132], болг. *дългонѡг* [19: 1, 456] та ін. див. [150: III, 258].

**Гладъкопогъ(ь)*: рос. *Гладконогов*, 1713 р. [42: 102], *Гладконогих* [43].

**Годопогъ(ь)*: укр. *Годоног* [68: 2, 448].

**Голопогъ(ь)*: ст.-рос. Іванъ *Голоногъ*, 1685 р. [127: 111], рос. *Голоногий* [67: 2, 889], пол. *Golonóg* [149: III, 428] ~ ст.-слвц. *holonohú* ‘босий’ [140: I, 425].

**Грабопогъ(ь)*: ст.-рос. Івашко *Грабоноговъ*, 1495 р. [127: 524]. Стосовно мотивації першого компонента композита порівняймо псл. **grabati*, **grabti* [133: 7, 95–96].

**Хлоропогъ(ь)*: ст.-рос. Васка *Хлопоногъ*, 1608 р. [23: 410]. Щодо першого компонента композита порівняймо псл. **хlorati* [133: 8, 36].

**Хромпогъ(ь)*: ст.-рос. Іван Васильевич с. *Хромоногой*, 1584 р. [127: 418], рос. *Хромоногих* [66: 895], *Хромоногов* [39] ~ **хромпогъ(ь)* [133: 8, 100–101]. Порівняймо ще мікроконтексти: укр. *левою ногою храмлет*; *на правую ногу храма*; *на правую ногу хромъ*, 1765–1769 рр. [63: 172, 255, 488] і под.

**Худопогъ(ь)*: ст.-рос. Спиридонъ *Худоноговъ*, 1677 р. [127: 811], рос. *Худоногов* [73: 2, 114].

Хълропогъ(ь)*: ст.-рос. Васюк *Хлупоног*, 1563 р. [81: 164] <Хулпоног* (метатеза).

**Їъзбиногъ*: чеськ. (похідне) *Zbinohy* – ойконім [146: IV, 745].

**Кокпогъ(ь)*: рос. *Кокноногово* – відантропонімний ойконім у Псковській обл.

**Колопогъ(ь)*: укр. *Колоног* [66: 402], ст.-рос. Фетко *Колоногов*, 1591 р. [83: 64], рос. *Колоногий* – сучасне прізвище, (похідне) *Колоногово* – відантропонімний ойконім у колишній Нижегородській губ. [147: IV, 323], блр. *Каланогий*, 1752 р. [15: 224].

**Конопогъ(ь)?*: ст.-рос. (похідне) *Коногово*, XV ст. – ойконім у Новгородській землі [65: II, 225] < **Коногово*, рос. *Коногов* [39].

**Кортопогъ(ь)*: ст.-рос. Алешка *Кортоноговъ*, 1680 р. [127: 590], рос. *Кортоножскин* [97: 206] ~ **кортопогъ* [139: 11, 100].

**Кортъкаја Нога*, **Кортъкопогъ(ь)*: укр. (вторинне) *Коротконожка* [113: 188], ст.-рос. Семен Малой *Короткие ноги*, XVI ст. [91: 2, 158], Максимко Іванов сын *Короткая Нога*, 1679 р. [72: 42], рос. (вторинне) *Коротконожскин* [39] ~ **кортъкопогъ(ь)* [133: 11, 100].

**Kosonogъ(jь)*: укр. *Косоног* [66: 421], *Косонога* [92: 1, 521], ст.-рос. Фетинья Никифорова дочь *Косоногово*, 1544 р. [69: 305], Гришка *Косоног*, XVI ст. [27: 208], рос. *Косоногов* [39], *Косоногово* (4) – відантропонімні ойконіми в колишніх Костромській, Псковській, Тверській, Ярославській губ. [147: IV, 455], пол. *Kosonog* [149: V, 189] ~ укр. діал. *косонógий* ‘кривоногий’ [114: 339], рос. діал. *косонógий* ‘кульгавий’ [102: 5, 23] та ін. див. [133: 11, 150].

**Kotonogъ(jь)*: ст.-рос. Лучка Михайлов сын *Котоногов*, 1687 р. [87: 120].

**Kozonogъ(jь)*: ст.-рос. (похідне) *Козоногово*, XVI ст. – ойконім в історичній Новгородській землі [65: IV, 144], рос. *Козоногов* [39], *Козоноги*, *Козоногов*, *Козоногово* – відантропонімні ойконіми в колишніх Смоленській, Пермській, Псковській губ., блр. *Козаногово* – назва поселення в колишній Вітебській губ. [147: IV, 285]. Потенційні антропоніми постали в результаті лексикалізації відповідних словосполучень. Порівняймо, наприклад, ст.-рос. *Козьи ноги*, 1624 р. [125: 6], ст.-пол. *Kozia Noga*, 1431 р. [151: III, 118] і под.

Стосовно мотивації порівняймо, наприклад, ст.-укр. *козоно(є) саргірес*, 1642 р. [59: 111].

**Krasъnognogъ(jь)*: рос. *Красноногов* [39].

**Krивonogъ(jь)*: укр. *Кривоніг* [92: 1, 539], ст.-рос. *Кривоногъ*, 1495 р. [127: 208], Никитка *Кривоногов*, 1690 р. [87: 123], (похідні) *Кривоногово*, XV ст. – ойконім, *Кривоноговъ Боръ*, XVI ст. – назва починка в історичній Новгородській землі [65: I, 14; VI, 75], рос. *Кривоногов* [39], (похідні) *Кривоногово*, XVIII ст. – назва пустища в колишньому Клинському пов. [57: II, 352], *Кривоногово* (4 фіксації) – назви поселень у різних регіонах [147: IV, 562], блр. (похідне) *Криваногова* – ойконім у Гродненській обл. [89: 127], слвн. *Krивonog* [154: 305], чеськ. (вторинне) *Křivonožka* [130] ~ ст.-укр. *кривоногій*, 1596 р. [108: 15, 109], *кривоноги(й)* flexipes, 1642 р. [59: 198], укр. (словосполучення) *оби ноги криви*, 1765 р. [63: 246], діал. *кривоніг* ‘клишавий чоловік (хлопець)’ [129: 2, 215], *кривонóg* ‘хто має криві ноги’ [8: 1, 253], *кривонógий* ‘який має криві або кульгаві ноги’ [22: 186] та ін. див. [133: 12, 166].

**Kuponogъ(jь)*: ст.-пол. Matthias *Kupinoga*, 1470–1480 pp. [151: III, 200].

**Kълѣnogъ(jь)*: ст.-рос. *Колченогая* Ирина, 1630 р. [54: III, 25], *Колченогой* Савин, 1684 р. [106: 348], рос. *Колченогов*, 1716 р. [76: 79], *Колчаногов* [39] ~ рос. діал. *колченóg* ‘людина без однієї ноги’ [88: 15, 108], *колченógий* ‘т. с.’ [101: 256].

**Kълpnonogъ(jь)*: ст.-укр. Охрѣмъ *Капоногъ*, 1649 р. [93: 177] < **Калпоногъ*, ст.-рос. Васюк *Хлупоног*, 1563 р. [81: 164] – форма з переходом *K* > *X*- і метатезою.

**Kълtonogъ(jь)*: рос. *Колтуногов* [51: 1, 862], *Ковтоногов* [39] ~ рос. діал. *колтонógий* ‘каліка, ‘кривоногий’ [107: 14, 196], *колтынógий*, *култынógий* ‘кульгавий’ [104: 3, 57].

**Kъrdonogъ(jь)*: рос. *Краданогов* [49: 20, 177] < **Карданогов*.

**Kърnonogъ(jь)*: блр. *Карнога*, *Кернога*, *Кірнога* та ін. див. [53: 338].

**Kърsonogъ(jь)*: рос. *Корсонох* [40: 23] ~ укр. діал. *корсонógий* ‘кривоногий’ [110: 225].

**Kърtonogъ(jь)*: укр. *Картоножко* [45: 6, 228], *Катернога* [92: 1, 446], *Кутериноги* – ойконім у Львівській обл., рос. *Картоножкон* [39] ~ укр. діал. *куртонógий* ‘кривоногий’ [134: I, 408], *кутернógий* ‘кульгавий, клишоногий’, *кутернóга* ‘з паралізованою, кривою ногою’ [38: 3, 163].

**Лѣсъконогъ(ь)*: ст.-укр. Йванъ *Лисконогъ*, 1665 р. [2: I, 36], укр. *Лисконог* [48: 8, 137], (похідне) *Лисконоги* – ойконім на Чернігівщині, історично *Лесконоги*, 1708 р. [34: 32].

**Liponogъ(ь)*: пол. *Liponoga* [149: V, 610].

**Lominoga*: укр. *Ломинога* [97: 237].

**Loronogъ(ь)*: укр. *Лопоног* [39], ст.-рос. *Лопоногов* Первой, 1613–1615 рр. [36: 302], рос. *Лопоногов* [39], пол. *Łoronog*, *Łoronug* [149: VI, 59] ~ **loronogъ(ь)* [133: 16, 60].

**Lupinogъ(ь)*: рос. *Лупиногов* [39].

**Lusonogъ(ь)*: рос. *Лысоногов* [39].

**Льгъконогъ(ь)*: укр. *Легконогий*, 1704 р. [75: 100], рос. *Легконогов* [39] ~ ст.-укр. *лєгконоги(й)* ‘швидкий, прудкий’, 1642 р. [115: 16, 3].

**Malonogъ(ь)*: укр. *Малоногий*, 1723 р. [131: 307], *Малонoga* [92: 1, 645], рос. *Малоногова* ж. [67: 4, 2250], пол. *Malinoga*, *Malonóg* [149: VI, 154, 165].

**Mokronogъ(ь)*: (похідні) *Mokronog*, *Mokronoge* (2), *Mokronozi* – ойконіми в Словенії, Боснії і Герцеговині [141: 297].

**Mъrtonogъ(ь)*: укр. *Мартиніг* [28: 396].

**Parinoga*: укр. *Паринога* [50: 1, 125].

**Рект'єнога*: укр. *Печенога* (м. Кам'янець-Подільський Хм.).

**Pѣstonogъ(ь)*: ст.-рос. Исак Максимовъ с. *Пестоноговъ*, 1702 р. [55: 12].

**Pustonogъ(ь)*: рос. *Пустоногов* (м. Любомль Вол.).

**Рълконогъ(ь)*: рос. (похідне) *Полконогово* – ойконім у колишній Псковській губ. [117: 569].

**Рълstonogъ(ь)*: рос. *Постоногова* – відантропонімний ойконім у Пермському краї [118: 8, 469] < **Полстоногова*.

**Ръninoga*: ст.-пол. Jacusch *Рнупoga*, 1400 р. [151: IV, 294].

**Rudonogъ(ь)*: слов'ян. Миколай Мат. *Рудоног*, 1605 р. [71: VI, 230].

**Sedminogъ(ь)*: рос. *Семиногин* [39].

**Skoronogъ(ь)*: пол. *Skoronóg* [149: VIII, 461] ~ ст.-укр. *скороноги(й)*: *скороноги(й) кон(ь) сонірес*, 1642 р. [59: 375], ст.-рос. *скороногий* ‘швидконогий, меткий’ [108: 24, 246].

**Slabonogъ(ь)*: укр. *Слабонога* [113: 326] ~ *слабая ногá* ‘про людину, яка не виконує обцянок’ [105: 6, 23].

**Smolonogъ(ь)*: рос. *Смолоногов* [39].

**Strъtonogъ(ь)*: рос. *Стрмоногов* [44: 4].

**Стърѣногъ(ь)*: укр. *Сторчонігъ*, 1756 р. [12: 5, 53].

**Suxonogъ(ь)*: ст.-рос. Олешка *Сухоногой*, 1649 р. [27a: 88], (похідне) деревня *Новая, Сухоногово тожъ*, 1647 р. – в колишньому Московському пов. [96: 207], рос. *Сухоногов* [ЖПТ], *Сухоногово* (3) – ойконіми в колишніх Костромській, Новгородській, Ярославській губ. [147: VIII, 669].

**Suronoga*(ь): ст.-рос. *Суриножинъ*, 1599 р. [4: 247].

**Стъtonoga*, **Стъtonogъ(ь)*: укр. *Стогона*, 1723 р. [Швидько 228], *Стонога* [Редько 2, 1016], рос. *Стонога*, *Стоногин* [ЖПТ], ст.-пол. *Stonog*, 1465 р. [SSNO V, 213], пол. *Stonoga* [SN IX, 86].

**Šajъnogъ(ь)*: укр. *Шайногий*, *Шайнога*, 1723 р. [131: 201, 202], *Шайнога* [46: 5, 270], (похідне) *Шайноги* – мікротопонім у Львівській обл. [111: 2, 493], пол. *Szajnoga* [149: IX, 209], чеськ. *Šajnoha* [130], ст.-слвц. Мічо *Šajnoha*, 1658 р. [153: II, 294], слвц. *Šajnoha* [138: 339].

**Šidlonogъ*(jъ): рос. *Шилоногов* [41: 4, 111].

**Širokonogъ*(jъ): рос. *Широконогов* [52: 1, 186] ~ ст.-укр. *широконоги*(й) *planipes*, 1642 р. [59: 318], слвн. *širokonôg* ‘широконогий’ [145: II, 622], слвц. *širokonohý* ‘у кого широкі ступні’ [140: V, 626].

**Šestonogъ*(jъ): рос. *Шестоноговъ*, 1722 р. [55: 23].

**Ščьlkonogъ*(jъ): ст.-рос. Ів. Клементьевъ синь *Щелконогъ*, 1574 р. [36: 35], Федька *Щелконоговъ*, 1579 р. [87: 269], Іван *Щелконог*, 1624 р. [21: 376], Калінка *Щелконогов*, 1690 р. [56: 184], (похідне) *Щелконогово*, 1578 р. – ойконім у колишньому Галицькому пов. [1: 336], рос. *Шелконогов*, 1717 р. [74: 421], *Щелконогов* [39], *Щелкуногов* [40: 21], (похідне) *Щелконогово* – ойконім у колишній Костромській губ. [147: X, 391], блр. *Щелконогов* (м. Вітебськ).

**Tichonogъ*(jъ): рос. *Тихоногов* [39].

**Tręsinogъ*(jъ): укр. *Трясиног*, 1723 р. [131: 250], ст.-рос. Івашка Китаев сын *Трясоног*, 1685–1686 рр. [79: 108], (похідне) *Трясиногино*, 1514 р. – ойконім у колишньому Московському пов. [6: 175], рос. *Трисаногов*, *Трисоногов*, *Трясоногов* [39], ст.-блр. Войтех *Тресинога* [15: 266], ст.-пол. Јап *Trzenszynoga*, 1495 р. [151: V, 483].

**Trinoga*: укр. *Тринога* (м. Черкаси), ст.-рос. Алексей *Тренога*, 1561 р. [5: 166], рос. *Треногин* [39], пол. *Trzynoga* [149: IX, 611] ~ ст.-укр. *триногъ* *tripes*, 1642 р. [59: 403].

**Tьlkonogъ*(jъ): рос. *Толконогово* – ойконім у колишній Псковській губ. [20: 2, 250].

**Tьlstonogъ*(jъ): ст.-укр. Павло *Толстоногий*, 1649 р. [94: 76], укр. *Товстоногий*, 1704 р. [75: 73], *Товстоног* [85: 325], ст.-рос. Онфимко *Толстоног*, 1496 р. [81: 53], Якушка *Толстоногой*, 1629 р. [108: 29, 411], рос. *Толстоногов* [39], (похідне) *Толстоногово* – ойконім у колишній Псковській губ. [147: IX, 130], ст.-блр. Денись *Толстоногий*, 1566 р. [3: XIV, 84] ~ укр. *товстонóгий* ‘з товстими ногами’ [114: 4, 270], ст.-рос. *толстоногий* ‘у кого товсті ноги’ [108: 29, 411] та ін.

Щодо типології номінації порівняймо, наприклад, д.-ісл. *Digrbeinn* ‘з товстими ногами’ [126: 176].

**Tьltonogъ*(jъ): слов’ян. (відантропонімне похідне) *Тьлтоноги*, XVI ст. – назва маєтку [71: III, 36].

**Tьпьlkonogъ*(jъ): ст.-укр. Григорій *Тонконог*, 1678 р. [62: 67], укр. *Тонконог*, 1723 р. [131: 93], *Тонконог*, 1772 р. [11: VI/2, 146], *Тонконіг* [29: 232], *Тонконогий* [97: 421] – сучасні прізвиська, *Тонконогов*, *Тонконоговка* – відантропонімні ойконіми в колишніх Харківській і Чернігівській губ. [147: IX, 135, 136], рос. *Тонконог*, *Тонконогий* [39], *Тонконогов* [97: 421], пол. *Śienkopóg* [149: II, 172] ~ укр. діал. *тонкунóг* ‘рослина, з якої робили невеликі віники’ [9: 558], рос. діал. *тонконóгий* ‘рослина з тонким, довгим корінням’ [107: 44, 233], блр. діал. *тонконóг* ‘трав’яниста рослина з високим твердим стеблом і вузкими листками’ [128: 5, 142], макед. *танконог* ‘тонконогий’ [25: 793], слвн. *tənkopòg* ‘тонконогий’ [145: II, 656], пол. *ścienkopogi* ‘т. с.’ [148: I, 328].

**Varinoga*: ст.-рос. Богданко Василевъ *Вариногинъ*, 1602 р. [31: 145].

**Velenogъ*(jъ): рос. *Велоногов* [144: 2, 134].

**Zьlonogъ*(jъ): хорв. *Zlonoga* [142: 751].

**Židьkonogъ(jь)*: ст.-рос. Івашко *Житконоговъ*, 1628 р. [122: 8] ~ рос. діал. *жидконогий* ‘немічний, кволій (про людину)’ [103: 2, 60], *жидкие ноги* ‘про боягуза’ [100: 3, 367], *жидконогой* ‘у кого тонкі, кволі ноги’ [10: 14, 66].

**Žьltonogъ(jь)*: укр. *Жолтоногов*, 1774 р. [61: 13], *Жовтоніг* [48: 3, 631], ст.-рос. *Желтоногой* Ротманъ Григорьев, 1615 р. [32: 87], (похідне) *Подпрудное Желтоногово*, 1590/91 рр. – ойконім у колишньому Балахонському пов. [83: 59], рос. *Желтоног*, *Желтоногов* [39], (похідні) *Желтоноги*, *Желтоноговичи*, *Желтоногина* – назви поселень у колишніх В’ятській, Орловській, Томській губ. [147: III, 278; 119: 294], *Желтоногово* – ойконім у Краснослобідському р-ні Республіки Мордовія.

Потенційно (через стадію прізвиськ) можуть онімізуватися:

**bystronogъ(jь)*: ст.-укр. *быстроногий* ‘швидконогий’, 1603 р. [115: 3, 112], рос. *быстроногий* ‘швидкий’ [108: 2, 181].

**edьnonogъ(jь)* [133: 6, 16–17].

**хароногъ(jь)*: рос. діал. *хароногий* ‘каліка’ [105: 6, 146] ~ **харьjь* [133: 8, 21].

**kleponogъ(jь)*: рос. діал. *кляпоногий* ‘у кого покалічена нога’ [99: 3, 70].

**кощєnogъ(jь)*: рос. діал. *кочєnogий* ‘у кого одна нога коротша за іншу’ [107: 15, 125].

**kostonogъ(jь)*: укр. діал. *костонога* ‘мокриця’ [114: 340].

**kridlonogъ(jь)*: ст.-укр. *крылоногъ alipes*, 1642 р. [59: 77].

**ostronogъ(jь)*: ст.-укр. *о(с)троно(г) acurpedius*, 1642 р. [59: 67].

**peronogъ(jь)*: ст.-укр. *пероноги(й) plumipes*, 1642 р. [59: 319].

**smьldonogъ(jь)*: укр. діал. *шмондоногий* ‘клишоватий’ [26: 295].

**šironogъ(jь)*: д.-руськ. *широногыш* ‘широконогий’ [121: III, 1595], слвн. *šironòg* ‘широконогий’ [145: II, 622].

**tvьrdonogъ(jь)*: ст.-укр. *твердоногий solidipes*, 1642 р. [59: 374].

Реконструйовані праантропоніми важливі з лінгвістичного погляду – як фрагмент праслов’янського лексичного фонду. Ним можуть скористатися укладачі етимологічних словників праслов’янських лексичних старожитностей. Не менш важливе й те, що праантропоніми типу *composita* – це яскрава ілюстрація компонента слов’янської мовної картини світу.

Подібні дослідження перспективні, особливо щодо типологічного зіставлення отриманих результатів у генетично споріднених, наприклад, індоєвропейських (порівняймо псл. **Dobronogъ(jь)* ~ особове (застаріле канонічне) ім’я *Agatonod* < грецьк. *αγαθός* ‘добрий, гарний’ + рбді ‘нога’; **Tьlstonogъ(jь)* ~ д.-ісл. *Digrbeinn* ‘з товстими ногами’ та ін.) і неспоріднених мовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Авдеев А. Г.* Галичский Успенский Паисьев монастырь по документам XV–XVII веков / А. Г. Авдеев // *Русский дипломатарий*. – Москва, 2001. – Вып. 7. – С. 314–347.
2. *Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века* / [ред. и примеч. В. Л. Модзалевского]. – Чернигов : Тип. губерн. земства, 1912–1914. – Вып. I–III.
3. *Акты*, изд. Виленскою Археографическою комиссиею. – Вильна : Тип. А. К. Киркора, 1865–1915. – Т. I–XXXIX.
4. *Акты Нижегородского Печерского Вознесенского монастыря* / [предисл. А. Титова]. – Москва : Печатня А. И. Снегиревой, 1898. – 194 с.
5. *Акты социально-экономической истории севера России конца XV–XVI в.: Акты Соловецкого монастыря 1479–1571 гг.* / [сост. И. З. Либерзон]. – Ленинград : Наука, 1988. – 273 с.

6. Акты феодального землевладения и хозяйства XIV–XVI веков / [подг. к печати Л. В. Черепнин]. – Москва : Изд-во АН СССР, 1951. – Ч. I. – 400 с.
7. Алфавитный указатель лиц, сведения о судимости коих напечатаны в двенадцати книгах “Ведомости справок о судимости” за 1910 г. – Санкт-Петербург, 1911. – Т. 2. – С. 571–1104.
8. *Аркушин Г. Л.* Словник західнополіських говірок / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : “Вежа”, 2000. – Т. 1–2.
9. *Аркушин Г. Л.* Словник західнополіських говірок. А–Я. Вид. 2-ге, переробл., випр. і доп. / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : “Волинська обласна друкарня”, 2016. – 648 с.
10. Архангельский областной словарь / [под ред. О. Г. Гецово́й]. – Москва : Изд-во МГУ, 1980. – Вып. 1.
11. Архив Юго-Западной России, изд. Временною комиссиею для разбора древних актов [...]. – Киев : Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1859–1914. – Ч. I–VIII.
12. Архів Коша Нової Запорізької Січі. 1734–1775: Корпус документів. Київ : Наукова думка, 1998–2008. – Т. 1–5.
13. *Березович Е. Л.* Славянские соматизмы “кожа” и “шкура” и их вторичные значения / Е. Л. Березович, И. А. Седакова // Известия РАН. Серия литературы и языка. – 2012. – Т. 71. – № 6. – С. 12–24.
14. *Бірыла М. В.* Беларуская антрапанімія. 2: Прозвішчы, утвораны ад апелятыўнай лексікі / М. В. Бірыла. – Мінск : Навука і тэхніка, 1969. – 505 с.
15. *Бірыла М. В.* Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы / М. В. Бірыла. – Мінск : Навука і тэхніка, 1966. – 327 с.
16. *Боброва М. В.* Соматизмы в современных прозвищах Пермского края / М. В. Боброва // Вопросы ономастики. – 2018. Т. 15. – № 2. – С. 162–179.
17. *Богословский М. М.* Земское самоуправление на русском Севере в XVII в. / М. М. Богословский. – Москва, 1909. – Т. I. (Приложение). – 105 с.
18. *Богус З. А.* Соматизмы в разносистемных языках: семантико-словообразовательный и лингвокультурологический аспекты (на материале русского, адыгейского и английского языков): автореф. дис. ... канд. филол. наук / З. А. Богус. – Майкоп, 2006. – 20 с.
19. Български етимологичен речник / [съст.: В. Георгиев, Ив. Гълъбов, Й. Заимов, Ст. Илчев и др.]. – София : БАН, 1971. – Т. 1–.
20. *Василев И. И.* Опыт географическо-статистического словаря Псковской губернии / И. И. Василев. – Псков : Тип. Псковского губернского земства, 1882–1896. – Вып. 1–3.
21. *Веселовский С. Б.* Ономастикон: Древнерусские имена, прозвища и фамилии / С. Б. Веселовский. – Москва : Наука, 1974. – 382 с.
22. *Вікторіна О. М.* Словник лексики та фразеології народної медицини й лікувальної магії Кіровоградщини / О. М. Вікторіна. – Кіровоград : Центр.-укр. вид-во, 2006. – 436 с.
23. Выпись из тверских писцовых книг Потапа Нарбекова да подьячего Богдана Фадеева 1626 года. – Тверь : Типо-Литография Ф.С. Муравьева, 1901. – 146 с.
24. Вяземские писцовые книги князя Ивана Федоровича Волконского 1627 года. – Смоленск : изд. И. Виноградов, 1882. – 68 с.
25. *Гавриш К.* Македонско-руски речник / К. Гавриш. – Скопје : Просветно дело, 1969. – 916 с.

26. Горбач О. Мармароська говірка й діалектний словник села Поляни над р. Русковою (Румунія) / О. Горбач // Горбач О. Зібрані статті. VIII: Історія мови. Діалектологія. Лексикологія. Фотопередрук / О. Горбач. – Мюнхен, 1997. – С. 276–323.
27. Города России XVI века: Материалы писцовых описаний / [изд. подг. Е. Б. Французова]. – Москва : Древлехранилище, 2002. – 469 с.
- 27а. Городские восстания в Московском государстве XVII в.: сб. док. / [сост. К. В. Базилевич]. – Москва ; Ленинград : Государственное социально-экономическое изд-во, 1936. – 182 с.
28. Горпинич В. О. Прізвища степової України: Словник / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ : ДДУ, 2000. – 408 с.
29. Горпинич В. О. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (Словник) / В. О. Горпинич, І. А. Корнієнко. – Дніпропетровськ : “Пороги”, 2003. – 272 с.
30. Грицак М. А. Матеріали до словника українських говірок Закарпатської області / М. А. Грицак ; [укладачі: Н. С. Вербич, П. Ю. Гриценко (відп. ред.), О. С. Іщенко та ін]. – Київ : ТОВ “КММ”, 2017. – Вип. 1.
31. Гурлянд И. Я. Новгородские ямские книги (1586–1631 гг.) / И. Я. Гурлянд // Временник Демидовского юридического лицея. – Ярославль, 1901. – Кн. 82–83.
32. Десятни по Владимиру и Мещере 1590 и 1615 гг. / Сообщил Ю. В. Готье // Чтения в Обществе истории и древностей российских. – 1911. – Кн. I. – Отд. I. – С. 51–89.
33. Джерела з історії Полтавського полку. Середина XVII–XVIII ст. Т. I: Компюти та ревізії Полтавського полку. Компут 1649 р. Компут 1718 р. / [упоряд., підг. до друку, вступна стаття В. О. Мокляка]. – Полтава : АСМІ, 2007. – 400 с.
34. Ділова і народно-розмовна мова XVIII ст. (Матеріали сотенних канцелярій і ратуш Лівобережної України) / [підг. до вид. В. А. Передрієнко]. – Київ : Наукова думка, 1976. – 415 с.
35. Документы Печатного приказа (1613–1615 гг.) / [сост. С. Б. Веселовский]. – Москва : Наука, 1994. – 482 с.
36. Докучаев-Басков К. А. Стрѳкина пустыня и ее чернецы. (Опыт исследования жизни монашествующих) / К. А. Докучаев-Басков // Известия Общества изучения Олонецкой губернии. – Петрозаводск, 1914. – № 5. – С. 33–48; № 6–7. – С. 49–64.
37. Ермолаев С. С. Дозорные книги поместных земель Вороначского, Себежского, Велейского уездов Псковской земли начала XVII в. / С. С. Ермолаев // Исследования по источниковедению истории СССР дооктябрьского периода / [отв. ред. В. И. Буганов]. – Москва : Институт истории СССР, 1985. – С. 137–163.
38. Етимологічний словник української мови : в 7 т. / [за ред. О. С. Мельничука]. – Київ : Наукова думка, 1982. – Т. 1.
39. Жертвы политического террора в СССР. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lists.mono.ru>
40. Именной список раненых и больных офицерских и нижних чинов, помещенных в лечебных заведениях (По сведениям справочного отдела Красного креста). – Петроград : Государственная типография, 1914–1915.
41. Их помнит Черниговщина: списки погибших на Черниговщине / [сост. В. Д. Драгунов]. – Чернигов : Десна, 1993–1994. – Кн. 1–5.
42. Камкин А. В. Порядные крестьян-половников поморских уездов в XVI–XIX вв. / А. В. Камкин // Аграрная история Европейского Севера СССР. – Вологда : [б. и.], 1970. – С. 100–108.

43. Книга памяти Вологодской области: Нюксенский район / [ред. В.В. Судаков]. – Вологда, 1989. – 230 с.
44. Книга памяти: Саратовская область. – Саратов, 1994–2015. – Т. 1–31. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pobeda.sarnovosti.ru/index1.html>
45. Книга памяти Украины: Донецкая область. – Донецк : Донбас, 1994–1999. – Т. 1–22.
46. Книга памяти Украины: Николаевская область. – Одесса : Маяк, 1995–2014. – Т. 1–15.
47. Книга памяти Украины: Одесская область. – Одесса : Маяк, 1994–2008. – Т. 1–11.
48. Книга пам'яті України: Полтавська область. – Полтава : Полтавський літератор, 1995–1999. – Т. 1–12.
49. Книга пам'яті України: Харківська область. – Харків: Вид-во Книги пам'яті, 1994–2003. – Т. 1–20.
50. Книга пам'яті України: Хмельницька область. – Хмельницький : Поділля, 1995–1997. – Т. 1–10.
51. Книга памяти Украины: Черниговская область. – Київ : Вид-во “Українська енциклопедія”, 1995–2002. – Т. 1–9.
52. Книга скорби Украины: Донецкая область. – Донецк : Донбас, 2000–2001. – Т. 1–2.
53. *Козлова Р. М.* Структура праславянского слова. Праславянское слово в генетическом гнезде / Р. М. Козлова. – Гомель : ГГУ, 1997. – 412 с.
54. Крепостная мануфактура в России. – Ленинград : Тип. АН СССР, 1932. – Ч. III. – 382 с.
55. Кунгур: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. – Москва : Тип. М. Г. Волчанинова, 1886. – 112 с.
56. Кунгурские акты XVII века (1668–1699 г.) / [ред. А. А. Титов]. – Санкт-Петербург : Изд. А.Г. Кузнецова, 1888. – 338 с.
57. *Кусов В. С.* Земли Московской губернии в XVIII веке. Карты уездов. Описание землевладений / В. С. Кусов. – Москва : Изд. дом “Московия”, 2004. – Т. I–II, карты.
58. Лавочные книги Новгорода Великого 1583 г. / [предисл. и ред. С. В. Бахрушина]. – Москва : РАНИОН, 1930. – 202, 56 с.
59. Лексикон латинський Є. Славинецького. Лексикон словено-латинський Є. Славинецького та А. Корецького-Сатановського / [підг. до вид. В. В. Німчук]. – Київ : Наукова думка, 1973. – 543 с.
60. Мазепина книга / [упоряд. та вступ. стаття І. Ситого]. – Чернігів : ЦНТЕІ, 2005. – 524 с.
61. *Макидонов А. В.* Первые метрические книги г. Запорожья (Александровска) (1774–1788) / А. В. Макидонов. – Запорожье : СТАТУС, 2017. – 256 с.
62. *Мицик Ю.* З нових документів до історії Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.). Ч. 3 / Ю. Мицик, І. Тарасенко // Сіверянський літопис. – 2016. – № 4. – С. 62–87.
63. Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1765–1769 рр. / [упоряд., вступ. стаття і коментар Ю. Волошина]. – Київ : Наш час, 2012. – 576 с.
64. *Мызников С. А.* Русские говоры Среднего Поволжья: Чувашская Республика, Республика Марий Эл / С. А. Мызников. – Санкт-Петербург : Наука, 2005. – 635 с.

65. Новгородские писцовые книги, изд. Археографической комиссией. – Санкт-Петербург ; Петроград : Сенатская типография, 1859–1915. – Т. 1–6 и указатель.
66. *Новикова Ю. М.* Практичний словозмінно-орфографічний словник прізвищ Центральної та Східної Донеччини / Ю. М. Новикова. – Донецьк : “Вебер” (Донецька філія), 2007. – 996 с.
67. Общий алфавит фамилиям владельцев, имена которых находятся под запрещением с 1829 по 1865 год. – Санкт-Петербург : Типография Правительствующего сената, 1867. – Кн. 1–6.
68. Одесский мартиролог. – Одесса : СМИЛ, 1997–2006. – Т. 1–4.
69. Описание актов, хранящихся в Постоянной историко-археографической комиссии / [с предисл. и под ред. А. И. Андреева] // *Летопись занятий Постоянной историко-археографической комиссии за 1926 год.* – Ленинград, 1927. – Вып. 1 (34). – С. 288–351.
70. Описи Острожчини другої половини XVI – першої половини XVII ст.: зб. док. / [упор. В. Атаманенко, ред. Л. Винар]. – Острог : [б. в.], 2004. – 384 с.
71. Опись документов Виленского центрального архива древних актовых книг. – Вильна : Тип. братьев Д. и Х. Яловцев, 1901–1913. – Вып. I–X.
72. Памятники писцовых описаний дворцовых вотчин Нижегородского края последней трети XVII века / [сост. А. И. Комиссаренко (отв. сост.), Н. Ю. Болотина, А. Ю. Кононова]. – Москва ; Санкт-Петербург : Искусство России, 2010. – 438 с.
73. Память. Сведения о погибших на фронтах Великой Отечественной войны жителях Иркутской области / [сост.: И. И. Кузнецов, П. Ф. Московских, П. М. Шубенко]. – Иркутск : Восточно-Сибирское книжное изд-во, 1990. – Ч. 1–3.
74. *Парфенова Н. Н.* Словарь русских фамилий конца XVI–XVIII вв. (по архивным источникам Зауралья) / Н. Н. Парфенова. – Москва : Синергия, 2005. – 479 с.
75. Перепис Охтирського полку 1704 р. / [відп. ред. А. Ф. Парамонов]. – Харків : Мадрид, 2016. – 102 с.
76. Переписи московских дворов XVIII столетия. – Москва : Городская типография, 1896. – 333 с.
77. *Пивовар А. В.* Поселення Задніпрських місць до утворення Нової Сербії: в документах середини XVIII століття / А. В. Пивовар. – Київ : Академперіодика, 2003. – 336 с.
78. Писцовая книга Арзамасского уезда (1621–23 гг.). Ч. 1 / [под ред. А. К. Кабанова] // *Действия Нижегородской ученой архивной комиссии.* – 1915. – Т. XV. – Вып. VIII. – С. 1–324.
79. Писцовая книга Карсунского и Симбирского уездов, 1685–1686 гг. / [сост., вступ. статья и коммент. Ю. Н. Мельникова]. – Ульяновск : Изд-во “Корпорация технологий продвижения”, 2014. – 544 с.
80. Писцовая книга Пинского и Клецкого княжеств, сост. пинским старостою Станиславом Хвальчевским в 1552–1555 г. – Вильна : Тип. А. Г. Сыркина, 1884. – 714 с.
81. Писцовые книги Обонежской пятины 1496 и 1563 гг. – Ленинград : Изд-во АН СССР, 1930. – 268 с.
82. Писцовые книги Угличского уезда XVII века / С предисл. и примеч. М. А. Липинского // *Временник Демидовского юридического лицея.* – Ярославль, 1886–1888. – Кн. 41–46.

83. Писцовые материалы дворцовых владений второй половины XVI века / [отв. ред. Н. А. Горская]. – Москва : Изд. центр Института российской истории РАН, 1997. – 309 с.
84. Писцовые материалы Тверского уезда XVI века / [сост. А. В. Антонов]. – Москва : Древлехранилище, 2005. – 760 с.
85. Повернені імена: Мартиролог. – Дніпропетровськ: [б. в.], 2004. – Т. 4. – Кн. 3. – 432 с.
86. Полягли в снігах Суомі: Книга пам'яті України про громадян, які загинули у воєнних конфліктах за рубіжем. – Київ : Книга пам'яті України, 2004. – Т. 2. – 966 с.
87. Полякова Е. Н. К истокам пермских фамилий: Словарь / Е. Н. Полякова. – Пермь : Изд-во Пермского ун-та, 1997. – 276 с.
88. Псковский областной словарь с историческими данными / [ред. коллегия: Б. А. Ларин, А. С. Герд, С. М. Глушкина и др.]. Ленинград / Санкт-Петербург : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 1967. – Вып. 1.
89. Рапановіч Я. Н. Слоўнік назваў населеных пунктаў Гродзенскай вобласці / [рэд. П. П. Шуба]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982. – 319 с.
90. Реабілітовані історією: Харківська область. – Харків : “Оригінал”, 2005–2014. – Кн. 1–2.
91. Редкие источники по истории России / [сост. З. Н. Бочкарева, М. Е. Бычкова]. – Москва : Институт истории СССР, 1977. – Ч. 2. – 177 с.
92. Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ : у 2-х т. – Львів : “Простір-М”, 2007.
93. Реєстр Війська Запорозького 1649 р.: Транслітерація тексту / [підгот. до друку: О. В. Тодійчук, В. В. Страшко, Р. І. Осташ та ін.]. – Київ : Наукова думка, 1995. – 592 с.
94. Реєстри Полтавського полку 1654 р. / [упоряд.: О. Алфьоров, О. Менькін; відп. ред. Г. Боряк]. – Київ : Полігр. дільниця Інституту історії України НАН України, 2017. – 266 с.
95. Речник на македонската народна поезија / [ред. Т. Димитровски]. – Скопје : Институт за македонски јазик “Крсте Мисирков”, 1983. – Т. 1.
96. Рождественский С. Роспись земельных владений московского боярства 1647–8 года / С. Рождественский // Древности. Труды Археографической комиссии Московского археологического общества / [под ред. И.Н. Бороздина]. – Москва, 1913. – Т. 3. – С. 193–238.
97. Російсько-український словник прізвищ мешканців м. Дніпропетровська / [авт.-упоряд. Т. С. Пристайко, І. С. Попова, І. І. Турута, М. С. Ковальчук]. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – 500 с.
98. Сибирские города: Материалы для их истории XVII–XVIII столетий. Нерчинск, Селенгинск, Якутск. – Москва : Тип. М. Г. Волчанинова, 1886. – 148 с.
99. Словарь вологодских говоров: Учеб. пособие по русской диалектологии / [ред. Т. Г. Паникаровская]. – Вологда : “Русь”, 1983–2007. – Вып. 1–12.
100. Словарь говоров русского Севера / [под ред. А. К. Матвеева]. – Екатеринбург : Изд-во Уральского ун-та, 2001. – Т. 1.
101. Словарь донских говоров Волгоградской области / [под ред. Р. И. Кудряшовой]. – Волгоград : Издатель, 2011. – 704 с.
102. Словарь курских говоров / [науч. ред. Т. А. Пименова, И. С. Климас]. – Курск : Изд-во Курского ун-та, 2004. – Вып. 1.

103. Словарь русских говоров Карелии и сопредельных областей / [гл. ред. А. С. Герд]. – Санкт-Петербург : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 1994–2005. – Вып. 1–6.
104. Словарь русских говоров на территории Мордовской АССР: Учебное пособие по русской диалектологии / [отв. ред. Т. В. Михалева]. – Саранск : Изд-во Мордовского ун-та, 1978–2006. – Вып. 1–8.
105. Словарь русских говоров Среднего Урала / [под ред. А. К. Матвеева]. – Свердловск : “Уральский рабочий”, 1964–1988. – Т. 1–7.
106. Словарь русских иконописцев XI–XVII веков / [ред.-сост. И. А. Кочетков]. – Москва : Индрик, 2003. – 815 с.
107. Словарь русских народных говоров / [под ред. Ф. П. Филина, Ф. П. Сороколетова и С. А. Мызникова]. – Москва ; Ленинград / Санкт-Петербург : Наука, 1965. – Вып. 1.
108. Словарь русского языка XI–XVII вв. / [гл. ред. Г. А. Богатова и др.]. – Москва : Наука, 1975. – Вып. 1.
109. Словарь української мови / [упоряд. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1907–1909. – Т. 1–4.
110. Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.
111. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель / [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк : “Вежа”, 2006–2007. – Т. 1–2.
112. Словник прізвищ північно-західної України : у 3-х т. / [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк : Вежа, 2009.
113. Словник прізвищ: практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівеччини) / [укладачі: Н. Д. Бабич, Н. С. Колесник, К. М. Лук’янюк (гол. ред.) та ін.]. – Чернівці : “Букрек”, 2002. – 424 с.
114. Словник українських говірок Бузько-Ігульського межиріччя / [укладачі: Л. С. Спанатій, А. П. Супрун, М. Ф. Тимченко, В. П. Токар; за заг. ред. Л. С. Спанатій; наук. ред. П. Ю. Гриценко]. – Миколаїв : Іліон, 2018. – 876 с.
115. Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / [відп. ред. Д. Г. Гринчишин]. – Львів : Львівська політехніка, 1994. – Вип. 1.
116. Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча / [рэд. Ю. Ф. Мацкевіч]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1979–1986. – Т. 1–5.
117. Списки населенных мест Российской империи, изд. Центральным статистическим комитетом МВД. – Санкт-Петербург : Изд. Центрального статистического комитета МВД, 1885. – Т. XXXIV: Псковская губерния. – 596 с.
118. Списки населенных пунктов Уральской области. – Свердловск : Изд. орготдела Уралоблисполкома, 1928. – Т. 8. – 482 с.
119. Список населенных мест Томской губернии на 1893 год. – Томск : Типография губернского правления, 1893. – Разн. паг.
120. Справочник квартирных телефонов г. Киева / [сост. Д. М. Циолек]. – Киев : Наукова думка, 1976. – 787 с.
121. *Срезневский И. И.* Материалы для словаря древнерусского языка / И. И. Срезневский. – Москва : Государственное изд-во иностранных и национальных словарей, 1958. – Т. I–III.
122. Суздаль: Список с писцовой книги гор. Суздаля, с 7136 по 7138 г. // Труды Владимирской ученой архивной комиссии. – Владимир, 1904. – Кн. VI. – С. 1–87.

123. Сурикова О. Д. Отсоматические образования с приставкой *без-* в русском и украинском антропонимиконе / О. Д. Сурикова // Вопросы ономастики. – 2013. – № 1 (14). – С. 58–78.
124. Телефонний довідник Ічнянського району. – Ічня : Трудова слава, 2001. – 235 с.
125. Тобольск: Материалы для истории города XVII и XVIII столетий. – Москва : Тип. М. Г. Волчанинова, 1885. – 144 с.
126. [Топорова Т. В.]. К кельто-германским параллелям в ономастике (двучленные имена собственные) / Т. В. Топорова // Скандинавские языки. – Москва : Едиториал УРСС, 1996. – Вып. 3: Проблемы и методы сопоставительного изучения скандинавских языков / [отв. ред. И. А. Сизова]. – С. 162–183.
127. Тупиков Н. М. Словарь древнерусских личных собственных имен / Н. М. Тупиков // Записки Отделения русской и славянской археологии имп. Русского археологического общества. – 1903. – Т. 6. – С. 86–914.
128. Тураўскі слоўнік / [рэд. А. А. Крывіцкі]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982–1987. – Т. 1–5.
129. Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпряниці / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя : Вид.-полігр. комплекс “Запоріжжя”, 1992. – Т. 1–4.
130. Чоловічі прізвища громадян Чеської Республіки за даними Міністерства внутрішніх справ ČR станом на 1.04.2004. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvcr.cz>
131. Швидько Г. Компут і ревізія Миргородського полку 1723 р. / Г. Швидько. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2004. – 335 с.
132. Шпілько І. М. Не на одно лице, або про соматизм обличчя в словацькій й українській мовах: ономастологічний аспект / І. М. Шпілько // Вісник Дніпропетровського ун-ту. – 2016. – С. 200–207. – (Серія “Мовознавство” ; вип. 22).
133. Этимологический словарь славянских языков: Праслав. лекс. фонд / [под ред. О. Н. Трубачева, А. Ф. Журавлева, Ж. Ж. Варбот]. – Москва : Наука, 1974–. – Вып. 1–.
134. Яворницький Д. І. Словник української мови / Д. І. Яворницький. – Катеринослав : Слово, 1919. – Т. I. – 411 с.
135. Ярославские писцовые, дозорные, межевые и переписные книги XVII в. – Ярославль : [б. и.], 1913. – 627 стб.
136. Ящук Л. В. Антропонімія Житомирщини XVI–XVII ст. : дис. ... канд. філол. наук / Л. В. Ящук. – Київ, 2008. – (Додатки). – 413 с.
137. Blanár V., Matejčík J. Živé osobné mená na strednom Slovensku / V. Blanár, J. Matejčík. – Bratislava : SPN, 1978. – D. I. – Č. 1. – 413 s.
138. Bratislava. Telefónny zoznam. 2002–2003. – Bratislava : MEFIA TEL, 2002. – 408 s.
139. Bubak J. Słownik nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Sądecczyzny XV–XVII w. Imiona, nazwiska, przezwiska / J. Bubak. – Kraków : Universitas, 1992. – Cz. I–II.
140. Historický slovník slovenského jazyka / [ved. red. M. Majtán]. – Bratislava : SAV, 1991–2008. – Т. I–VII.
141. Imenik mesta. Pregled svih mesta i opština, narodnih odbora srezova i pošta u Jugoslaviji. – Beograd : Beogradski grafički zavod, 1956. – 499 s.

142. Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske. – Zagreb : Tipograf, 1976. – 772 s.
143. Muka E. Słownik dolnoserbsteje rěcy a jeje narěcow / E. Muka. – Москва; Praha : Domowina; ČAVU, 1921–1928. – Т. I–III.
144. Pamięć. Память / [сост.: Я. Пшимановский, Х. Прокопчук, Р. Мурани ; пер. с польск. под ред. К. Козакевич]. – Варшава : Интерпресс, 1987. – Ч. 1–2.
145. Pleteršnik M. Slovensko-nemški slovar. Transliterirana izdaja / M. Pleteršnik ; [uredila M. Furlan]. – Ljubljana : ZRC SAZU, 2006. – D. I–II.
146. Profous A. Místní jmená v Čechách: Jejich vznik, původní význam a změny / A. Profous, J. Svoboda. – Praha : Nakl. ČAV, 1947–1957. D. I–IV.
147. Russisches geographisches Namenbuch / [begr. von M. Vasmer]. – Wiesbaden : Otto Harrassowitz, 1962–1988. – Bd. I–XI.
148. Słownik języka polskiego / [pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego]. – Warszawa etc. : PAN, 1904–1927. – Т. I–VIII.
149. Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych / [wydał K. Rymut]. – Kraków : Drukarnia Kurii Provincialnej X.X. Pijarów w Krakowie, 1992–1994. – Т. I–X.
150. Słownik prasłowiański / [pod red. F. Sławskiego]. – Wrocław etc. : PAN, 1974. Т. 1.
151. Słownik staropolskich nazw osobowych / [pod red. W. Taszyckiego]. – Wrocław etc. : PAN, 1965–1983. – Т. I–VI; Т. VII: Supplement / [pod kier. M. Malec]. – Wrocław : PAN, 1984–1987.
152. Turzovské priezviská / [zost. I. Gajdičiar]. – Turzovka : Spolok priateľ'ov Turzovky občianske združenie, 2011. – 249 s.
153. Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku (XVI. storočie) / [pripravili R. Marsina a M. Kušík]. – Bratislava : SAV, 1959. – Т. I–II.
154. Začasni slovar slovenskih priimkov / [odg. red. F. Bezljaj]. – Ljubljana : SAZU, 1974. – 723 s.

REFERENS

1. Avdeev, A. H. (2001). Halichskiy Uspenskii Paisev monastyr po dokumentam XV–XVII vekov. In: *Russkii diplomatarii*. Moskva, vyp. 7, 314–347.
2. *Aktovye knihi Poltavskoho horodovoho uriada XVII veka* / [red. i primech. V. L. Modzalevskoho]. (1912–1914). Chernihov: Typ. hubern. zemstva, vyp. I–III.
3. *Akty, izd. Vilenskoiu Arkheohraficheskoiu komissiiu*. (1865–1915). Vilna: Typ. A. K. Kirkora, t. I–XXXIX.
4. *Akty Nizhehorodskoho Pecherskoho Voznesenskoho monastyria*. (1898) / [predisl. A. Titova]. Moskva: Pechatnia A.Y. Snehyrevoi.
5. *Akty sotsyalno-ekonomycheskoi ystoryy severa Rossyy kontsa XV–XVI v.: Akty Solovetskoho monastyria 1479–1571 hh.* (1988). / [sost. Y. Z. Lyberzon]. Lenynhrad: Nauka.
6. *Akty feodalnoho zemlevladiiia i khoziaistva XIV–XVI vekov*. (1951). / [podh. k pechati L. V. Cherepnin]. Moskva: Yzd-vo AN SSSR, ch. I.
7. *Alfavitnyi ukazatel lits, svedeniia o sudimosti koikh napechatany v dvenadtsati knihakh "Vedomosti spravok o sudimosti" za 1910 h.* (1911). Sankt-Peterburh, t. 2, 571–1104.
8. Arkushyn, H. L. (2000). *Slovnyk zakhidnopoliskykh hovirok*. Lutsk: Vezha, t. 1–2.
9. Arkushyn, H. L. (2016). *Slovnyk zakhidnopoliskykh hovirok*. Vyd. 2-he, pererobl., vypr. i dop. Lutsk: Volynska oblasna drukarnia.

10. *Arkhanhelskii oblastnoi slovar.* (1980). / [pod red. O. H. Hetsovoi]. Moskva: Izd-vo MHU, 1980, vyp. 1.
11. *Arkhir Yuho-Zapadnoi Rossii, izd. Vremennoi komissii dlia razbora drevnikh aktov* [...]. (1859–1914). Kiev: Typ. H. T. Korchak-Novitskoho, ch. I–VIII.
12. *Arkhir Kosha Novoi Zaporizkoi Sichi. 1734–1775: Korpus dokumentiv.* (1998–2008). Kyiv: Naukova dumka, t. 1–5.
13. Berezovych, E. L., Sedakova, Y. A. (2012). Slavianskiie somatizmy “kozha” i “shkura” i ikh vtorichnyie znacheniiia. In: *Izvestiia RAN. Seriia literatury i yazyka, t. 71, № 6*, 12–24.
14. Biryła, M. V. (1969). *Belaruskaia antrapanimiiia. 2: Prozvishchy, utvoranyia ad apeliatyynai leksiki.* Minsk : Navuka i tekhnika.
15. Biryła, M. V. (1966). *Belaruskaia antrapanimiiia. Ulasnyia imiony, imiony-mianushki, imiony pa batsku, prozvishchy.* Minsk: Navuka i tekhnika.
16. Bobrova, M. V. (2018). Somatizmy v sovremennykh prozvishchakh Permskoho kraia. In: *Voprosy onomastiki, t. 15, № 2*, 162–179.
17. Bohoslovskii, M. M. (1909). *Zemskoe samoupravlenie na russkom Severe v XVII v.* Moskva, t. I. (Prilozhenie).
18. Bohus, Z. A. (2006). *Somatizmy v raznosistemnykh yazykakh: semantiko-slovoobrazovatelnyi i linhvokulturolohicheskyi aspekty (na materiale russkoho, adyheiskoho i anhlyiskoho yazykov): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk.* Maikop.
19. Вълхарски етимологичен речник / [съст.: V. Heorhiev, Yv. Нълъбов, Y. Zaimov, St. Пчев i dr.]. (1971). Sofiia: BAN, t. 1.
20. Vasilev, I. I. (1882–1896). *Opyt heohraficheskoi-statisticheskoi slovaria Pskovskoi hubernii.* Pskov: Tip. Pskovskoho hubernskoho zemstva, vyp. 1–3.
21. Veselovskii, S. B. (1974). *Onomastikon: Drevnerusskie imena, prozvishcha i familii.* Moskva: Nauka.
22. Viktorina, O. M. (2006). *Slovyk leksyky ta frazeolohii narodnoi medytsyny i likuvalnoi mahii Kirovohradshchyny.* Kirovohrad: Tsentr.-ukr. vyd-vo.
23. *Vypis iz tverskikh pistsovykh knih Potapa Narbekova da rodъiacheho Bohdana Fadeeva 1626 hoda.* (1901). Tver: Typo-Litohrafiia F. S. Muraveva.
24. *Viazemskie pistsovyie knihi kniazia Ivana Fedorovicha Volkonskoho 1627 hoda.* (1882). Smolensk: izd. I. Vynogradov.
25. Havrish, K. (1969). *Makedonsko-ruski rechnik.* Skopje: Prosvetno delo.
26. Horbach, O. (1997). Marmaroska hovirka y diialektnyi slovyk sela Poliany nad r. Ruskovoiu (Rumuniia). In: Horbach, O. *Zibrani statti. VIII: Istoriia movy. Diialektolohiia. Leksykolohiia. Fotopredruk.* Miunkhen, 276–323.
27. *Horoda Rossii XVI veka: Materialy pistsovykh opisani.* (2002). / [izd. podh. E. B. Frantsuzova]. Moskva: Drevlekhranilishche.
- 27a. *Horodskie vosstaniia v Moskovskom hosudarstve XVII v.: sb. dok.* (1936). / [sost. K. V. Bazylevych]. Moskva; Leninhrad: Hosudarstvennoe sotsyalno-ekonomicheskoe izd-vo.
28. Horpynych, V. O. (2000). *Prizvyshcha stepovoi Ukrainy: Slovyk.* Dnipropetrovsk: DDU.
29. Horpynych, V. O., Korniienko, I. A. (2003). *Prizvyshcha Dniprovskoho Pryporyzhzhia (Slovyk).* Dnipropetrovsk: Porohy.

30. Hrytsak, M. A. (2017). *Materialy do slovnyka ukrainskykh hovirok Zakarpatskoi oblasti* / [ukladachi: N. S. Verbych, P. Iu. Hrytsenko (vidp. red.), O. S. Ishchenko ta in]. Kyiv: TOV "KMM", *vyр. 1*.
31. Hurliand, Y. Ia. Novhorodskie yamskie knihi (1586–1631 hh.). (1901). In: *Vremennik Demidovskoho yuridicheskoho litseia*. Yaroslavl, *kn. 82–83*.
32. Desiatni po Vladimiru i Meshchere 1590 i 1615 hh. (1911). / Soobshchil Yu. V. Hote. In: *Chteniia v Obshchestve istorii i drevnostei rossiiskikh, kn. 1, otд. 1*, 51–89.
33. *Dzherela z istorii Poltavskoho polku. Seredyna XVII–XVIII st. T. I: Komputy ta revizii Poltavskoho polku. Komput 1649 r. Komput 1718 r.* (2007). / [uporiad., pidh. do druku, vstupna stattia V. O. Mokliaka]. Poltava: ASMI.
34. *Dilova i narodno-rozmovna mova XVIII st. (Materialy sotennykh kantseliarii i ratush Livoberezhnoi Ukrainy)*. (1976). / [pidh. do vyd. V. A. Peredriienko]. Kyiv: Naukova dumka.
35. *Dokumenty Pechatnoho prikaza (1613–1615 hh.)*. (1994). / [sost. S. B. Veselovskii]. Moskva: Nauka.
36. Dokuchaev-Baskov, K. A. (1914). Strókyna pustynia i yeie chernetsy. (Opyt issledovaniia zhizni monashestvuiushchykh). In: *Izvestiia Obshchestva izucheniia Olonetskoi hubernii*. Petrozavodsk, № 5, 33–48; № 6–7, 49–64.
37. Ermolaev, S. S. (1985). Dozornye knihi pomestnykh zemel Voronachskoho, Sebezhsckoho, Veleiskoho uездov Pskovskoi zemli nachala XVII v. In: *Issledovaniia po istochnikovedeniiu istorii SSSR dooktiabrskoho perioda* / [otv. red. V. I. Buhanov]. Moskva: Institut istorii SSSR, 137–163.
38. *Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy: v 7 t.* (1982). / [za red. O. S. Melnychuka]. Kyiv: Naukova dumka, *t. 1*.
39. *Zherty politicheskoho terrora v SSSR*. Retrieved from <http://www.lists.mono.ru>
40. *Imennoi spisok ranenykh i bolnykh ofiterskikh i nizhnykh chinov, pomeshchennykh v lechebnykh zavedeniiax (Po svedeniiam spravochnoho otdela Krasnogo kresta)*. (1914–1915). Petrohrad: Hosudarstvennaia tipohrafiia.
41. *Ikh pomnit Chernihovshchyna: spiski pohibshykh na Chernihovshchine*. (1993–1994). / [sost. V. D. Drahunov]. Chernihov: Desna, *kn. 1–5*.
42. Kamkin, A. V. (1970). Poriadnye krestian-polovnikov pomorskikh uездov v XVI–XIX vv. In: *Ahrarnaia istoriia Evropeiskoho Severa SSSR*. Volohda: [b. y.], 100–108.
43. *Kniha pamiati Volohodskoi oblasti: Niuksenskii raion*. (1989). / [red. V. V. Sudakov]. Volohda.
44. *Kniha pamiati: Saratovskaia oblast*. (1994–2015). Saratov, *t. 1–31*. Retrieved from <http://robeda.sarnovosti.ru/index1.html>
45. *Kniha pamiati Ukrainy: Donetskaia oblast*. (1994–1999). Donetsk: Donbas, *t. 1–22*.
46. *Kniha pamiati Ukrainy: Nykolaevskaia oblast*. (1995–2014). Odessa: Maiak, *t. 1–15*.
47. *Kniha pamiati Ukrainy: Odesskaia oblast*. (1994–2008). Odessa: Maiak, *t. 1–11*.
48. *Knyha pamiati Ukrainy: Poltavska oblast*. (1995–1999). Poltava: Poltavskiy literator, *t. 1–12*.
49. *Knyha pamiati Ukrainy: Kharkivska oblast*. (1994–2003). Kharkiv: Vyd-vo Knyhy pamiati, *t. 1–20*.
50. *Knyha pamiati Ukrainy: Khmelnytska oblast*. (1995–1997). Khmelnytskyi: Podillia, *t. 1–10*.

51. *Kniha pamiati Ukrainy: Chernyhovskaia oblast.* (1995–2002). Kyiv: Vyd-vo “Ukrainska entsyklopediia”, t. 1–9.
52. *Knyha skorby Ukrainy: Donetskaia oblast.* (2000–2001). Donetsk: Donbas, t. 1–2.
53. Kozlova, R. M. (1997). *Struktura praslavianskoho slova. Praslavianskoe slovo v heneticheskom hnezde.* Homel: HHU.
54. *Krepostnaia manufaktura v Rossii.* (1932). Linihrad: Typ. AN SSSR, Ch. III.
55. *Kunhur: Materialy dlia istorii horoda XVII i XVIII stoletii.* (1886). Moskva: Tip. M. H. Volchaninova.
56. *Kunhurskie akty XVII veka (1668–1699 h.).* (1888). / [red. A. A. Titov]. Sankt-Peterburh: Izd. A. H. Kuznetsova.
57. Kusov, V. S. *Zemli Moskovskoi hubernii v XVIII veke. Karty uezdov. Opisaniiia zemlevladieni.* (2004). Moskva: Izd. dom “Moskoviia”, t. I–II, karty.
58. *Lavochnye knihi Novhoroda Velikoho 1583 h.* (1930). / [predisl. i red. S. V. Bakhrushyna]. Moskva: RANYON.
59. *Leksykon latynskyy Ye. Slavynetskoho. Leksykon sloveno-latynskyy Ye. Slavynetskoho ta A. Koretskoho-Satanovskoho.* (1973). / [pidh. do vyd. V. V. Nimchuk]. Kyiv: Naukova dumka.
60. *Mazepyna knyha.* (2005). / [uporiad. ta vstup. stattia I. Sytoho]. Chernihiv: TsNTEI.
61. Makidonov, A. V. *Pervye metrycheskie knihi h. Zaporozhia (Aleksandrovskia) (1774–1788).* (2017). Zaporozhe: STATUS.
62. Mytsyk, Yu., Tarasenko, I. (2016). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny (druha polovyna XVII–XVIII st.). Ch. 3. In: *Siverianskyi litopys, № 4*, 62–87.
63. *Misto Poltava v Rumiantsevskomu opysi Malorosii 1765–1769 rr.* (2012). / [uporiad., vstup. stattia i komentar Yu. Voloshyna]. Kyiv: Nash chas.
64. Myznikov, S. A. (2005). *Russkiiie hovory Sredneho Povolzhia: Chuvashskaia Respublika, Respublika Marii El.* Sankt-Peterburh: Nauka.
65. *Novhorodskie pistsovyie knihi, izd. Arkheohraficheskoiu komissieiu.* (1859–1915). Sankt-Peterburh; Petrohrad: Senatskaia tipohrafiia, t. 1–6 y ukazatel.
66. Novykova, Yu. M. (2007). *Praktychnyi slovozmynno-orfohrafichnyi slovnyk prizvyshch Tsentralnoi ta Skhidnoi Donechchyny.* Donetsk: “Veber” (Donetska filiiia).
67. *Obshchii alfavit familiiam vladeltsev, imeniia kotorykh nakhodiatsia pod zapreshcheniem s 1829 po 1865 hod.* (1867). Sankt-Peterburh: Tipohrafiia Pravitelstvuiushcheho senata, kn. 1–6.
68. *Odesskii martiroloh.* (1997–2006). Odessa: SMYL, t. 1–4.
69. Opisanye aktov, khраниashchikhisia v Postoiannoii istoriko-arkheohraficheskoi komissii ; [s predisl. i pod red. A.I. Andreeva]. (1927). In: *Letopis zaniatii Postoiannoii istoriko-arkheohraficheskoi komissii za 1926 hod.* Linihrad, vyp. 1 (34), 288–351.
70. *Opysy Ostrozchchyny druhoi polovyny KhVI – pershoi polovyny KhVII st.: zb. dok.* (2004). / [upor. V. Atamanenk. red. L. Vynar]. Ostroh: [b. v.].
71. *Opis dokumentov Vilenskoho tsentralnoho arkhiva drevnikh aktovykh knih.* (1901–1913). Vilna: Typ. bratev D. y. Kh. Yalovtser, vyp. I–X.
72. *Pamiatniki pistsovykh opysanii dvortsovykh votchin Nizhehorodskoho kraia poslednei tretii XVII veka.* (2010). / [cost. A. I. Komysarenko (otv. sost.), N. Iu. Bolotyna, A. Iu. Kononova]. Moskva; Sankt-Peterburh: Iskusstvo Rossii.

73. *Pamiat. Svedeniia o pohibshykh na frontakh Velikoi Otechestvennoi voiny zhyteliakh Irkutskoi oblasti.* (1990). / [cost.: I. I. Kuznetsov, P. F. Moskovskikh, P. M. Shubenko]. Irkutsk: Vostochno-Sibirskoe knizhnoe izd-vo, ch. 1–3.

74. Parfenova, N. N. (2005). *Slovar russkikh familii kontsa XVI–XVIII vv. (po arkhivnym istochnikam Zauralia).* Moskva: Synerhiia.

75. *Perepys Okhtyrskoho polku 1704 r.* (2016). / [vidp. red. A. F. Paramonov]. Kharkiv: Madryd.

76. *Perepisi moskovskikh dvorov XVIII stoletia.* (1896). Moskva: Horodskaiia tipohrafiia.

77. Pyvovar, A. V. (2003). *Poselennia Zadnipskykh mists do utvorennia Novoi Serbii: v dokumentakh seredyny XVIII stolittia.* Kyiv: Akadempriodyka.

78. Pistsovaia kniha Arzamasskoho uezda (1621–23 hh.). Ch. 1: [pod red. A. K. Kabanova]. (1915). In: *Deistviia Nizhehorodskoi uchenoi arkhivnoi komissii, t. XV, vyp. VIII, 1–324.*

79. *Pistsovaia kniha Karsunskoho i Simbirskoho uezdov, 1685–1686 hh.* / [sost., vstup. statia i komment. Yu. N. Melnikova]. (2014). Ulianovsk: Izd-vo “Korporatsiia tekhnologii prodvizheniia”.

80. *Pistsovaia kniha Pinskoho i Kletskoho kniazhestv, sost. pinskym starostoiu Stanislavom Khvalchevskim v 1552–1555 h.* (1884). Vilna: Tip. A. H. Syrkina.

81. *Pistsovyie knihi Obonezhskoi piatiny 1496 y 1563 hh.* (1930). Leninhhrad: Yzd-vo AN SSSR.

82. *Pistsovyie knihi Uhlichskoho uezda XVII veka / S predisl. i primech. M. A. Lipinskoho.* In: *Vremennik Demidovskoho yuridicheskoho litseia.* (1886–1888). Yaroslavl, kn. 41–46.

83. *Pistsovyie materialy dvortsovykh vladenii vtoroi poloviny XVI veka.* (1997). / [otv. red. N. A. Horskaia]. Moskva : Izd. tsetr Instituta rossiiskoi istorii RAN.

84. *Pistsovyie materialy Tverskoho uezda XVI veka.* (2005). / [sost. A. V. Antonov]. – Moskva: Drevlekhranilishche.

85. *Poverneni imena: Martyroloh.* (2004). Dnipropetrovsk: [b. v.], t. 4, kn. 3.

86. *Poliahly v snihakh Suomi: Knyha pamiaty Ukrainy pro hromadian, yaki zahynuly u voiennykh konfliktakh za rubezhem.* (2004). Kyiv: Knyha pamiaty Ukrainy, t. 2.

87. Poliakova, E. N. (1997). *K istokam permskikh familii: Slovar.* Perm: Izd-vo Permskoho un-ta.

88. *Pskovskii oblastnoi slovar s istoricheskymy dannymi* (1967). / [red. kollehiia: B. A. Larin, A. S. Herd, S. M. Hluskina i dr.] Leninhhrad. Sankt-Peterburh: Izd-vo Sankt-Peterburhskoho un-ta, vyp. 1.

89. Rapanovich, Ya. N. (1982). *Sloŭnik nazvaŭ naselenykh punktaŭ Hrodzenskai voblastsi* / [red. P. P. Shuba]. Minsk: Navuka i tekhnika.

90. *Reabilitovani istoriiei:u: Kharkivska oblast.* (2005–2014). Kharkiv: “Oryhinal”, kn. 1–2.

91. *Redkie istochniky po istorii Rossii.* (1977). / [sost. Z. N. Bochkareva, M. E. Bychkova]. Moskva: Institut istorii SSSR, ch. 2.

92. Redko, Yu. K. (2007). *Slovyk suchasnykh ukrainskykh pryzvyshch: u 2-kh t.* – Lviv: “Prostir-M”

93. *Reiestr Viiska Zaporozkoho 1649 r.: Transliteratsiia tekstu.* (1995). / [pidhot. do druku: O. V. Todichuk, V. V. Strashko, R. I. Ostash ta in.]. Kyiv: Naukova dumka.

94. *Reiestry Poltavskoho polku 1654 r.* (2017). / [uporiad.: O. Alforov, O. Monkin; vidp. red. H. Boriak]. Kyiv: Polih. dilnytsia Instytutu istorii Ukrainy NAN Ukrainy.

95. *Rechnik na makedonskata narodna poezija*. (1983). / [red. T. Dimitrovski]. Skopje: Institut za makedonski jazik "Krste Mysyrkov", t. 1.
96. Rozhdestvenskii, S. (1913). Rospis zemelnykh vladenii moskovskoho boiarstva 1647–8 hoda. In: *Drevnosti. Trudy Arkheohraficheskoi komissii Moskovskoho arkeolohicheskoho obshchestva* / [pod red. I. N. Borozdina]. Moskva, t. 3, 193–238.
97. *Rosiisko-ukrainskyi slovnyk prizvyshch meshkantsiv m. Dnipropetrovska*. (2007). / [avt.-uporiad. T. S. Prystaiko, I. S. Popova, I. I. Turuta, M. S. Kovalchuk]. Dnipropetrovsk: DNU.
98. *Sibirskie horoda: Materialy dlia ikh istorii XVII–XVIII stoletii*. Nerchynsk, Selenhinsk, Yakutsk. (1886). Moskva: Tip. M. H. Volchanynova.
99. *Slovar volohodskikh hovorov: Ucheb. posobie po russkoi dialektolohii*. (1983–2007). / [red. T. H. Panikarovskaia]. Volohda: "Rus", vyp. 1–12.
100. *Slovar hovorov russkoho Severa*. (2001). / [pod red. A. K. Matveeva]. – Ekaterinburh: Izd-vo Uralskoho un-ta, t. 1.
101. *Slovar donskikh hovorov Volhohradskoi oblasti*. (2011). / [pod red. R. I. Kudriashovoi]. Volhohrad: Izdatel.
102. *Slovar kurskykh hovorov*. (2004). / [nauch. red. T. A. Pimenova, I. S. Klimas]. Kursk: Izd-vo Kurskoho un-ta, vyp. 1.
103. *Slovar russkikh hovorov Karelii i sopredelnykh oblastei*. (1994–2005). / [hl. red. A. S. Herd]. Sankt-Peterburh: Izd-vo Sankt-Peterburhskoho un-ta, vyp. 1–6.
104. *Slovar russkikh hovorov na territorii Mordovskoi ASSR: Uchebnoe posobie po russkoi dialektolohii*. (1978–2006). / [otv. red. T. V. Mikhaleva]. Saransk: Izd-vo Mordovskoho un-ta, vyp. 1–8.
105. *Slovar russkikh hovorov Sredneho Urala*. (1964–1988). / [pod red. A. K. Matveeva]. Sverdlovsk: "Uralskii rabochii", t. 1–7.
106. *Slovar russkikh ikonopistsev XI–XVII vekov*. (2003). / [red.-sost. I. A. Kochetkov]. Moskva: Indrik.
107. *Slovar russkikh narodnykh hovorov*. (1965). / [pod red. F. P. Filina, F. P. Sorokoletova y S. A. Myznikova]. Moskva; Leninhrad / Sankt-Peterburh: Nauka, vyp. 1.
108. *Slovar russkoho yazyka XI–XVII vv*. (1975). / [hl. red. H. A. Bohatova i dr.]. Moskva: Nauka, vyp. 1.
109. *Slovar ukrainskoi movy*. (1907–1909). / [uporiad. z dod. vlas. materialu B. Hrinchenko]. Kyiv: Vyd-vo AN URSSR, t. 1–4.
110. *Slovnyk bukovynskykh hovirok*. (2005). / [za zah. red. N. V. Huivaniuk]. Chernivtsi: Ruta.
111. *Slovnyk mikrotoponimiv i mikrohidronimiv pivnichno-zakhidnoi Ukrainy ta sumizhnykh zemel*. (2006–2007). / [uporiad. H. L. Arkushyn]. Lutsk: "Vezha", t. 1–2.
112. *Slovnyk prizvysk pivnichno-zakhidnoi Ukrainy: u 3-kh t*. (2009). / [uporiad. H. L. Arkushyn]. Lutsk: Vezha
113. *Slovnyk prizvyshch: praktychnyi slovozminno-orfohrafichnyi (na materialy Chernivechchyny)*. (2002). / [ukladachi: N. D. Babych, N. S. Kolesnyk, K. M. Lukianiuk (hol. red.) ta in.]. Chernivtsi: "Bukrek".
114. *Slovnyk ukrainskykh hovirok Buzko-Inhulskoho mezhyrichchia*. (2018). / [ukladachi: L. S. Spanatii, A. P. Suprun, M. F. Tymchenko, V. P. Tokar; za zah. red. L. S. Spanatii; nauk. red. P. Iu. Hrytsenko]. Mykolaiv: Ilion.

115. *Slovník ukrajskoi movy XVI – pershoi polovyny XVII st.* (1994). / [vidp. red. D. H. Hrynychshyn]. Lviv: Lvivska politehnika, vyp. 1.
116. *Sloŭnik belaruskikh havorak paŭnochna-zakhodniai Belarusi i yae pahranichcha.* (1979–1986). / [red. Yu. F. Matskevich]. Minsk: Navuka i tekhnika, t. 1–5.
117. *Spiski naseleennykh mest Rossiiskoi imperii*, izd. Tsentralnym statisticheskym komitetom MVD. (1885). Sankt-Peterburh: Yzd. Tsentralnogo statisticheskogo komiteta MVD, t. XXKhIV: Pskovskaia huberniia.
118. *Spiski naseleennykh punktov Uralskoi oblasti.* (1928). Sverdlovsk: Izd. orhotdela Uraloblispolkoma, t. 8.
119. *Spisok naseleennykh mest Tomskoi hubernii na 1893 hod.*(1893). Tomsk: Tipohrafiia hubernskoho pravleniia, Razn. pah.
120. *Spravochnik kvartirnykh telefonov h. Kieva.* (1976). / [sost. D. M. Tsiolek]. Kiev: Naukova dumka,
121. Sreznevskiy, I. I. (1958). *Materialy dlia slovaria drevnerusskogo yazyka.* Moskva: Hosudarstvennoe izd-vo inostrannykh i natsionalnykh slovarei, t. I–III.
122. *Suzdal: Spisok s pistsovoi knihi hor. Suzdalia, s 7136 po 7138 h.* (1904). In: Trudy Vladimirskei uchenoi arkhivnoi komissii. Vladimiir, kn. VI, 1–87.
123. Surikova, O.D. (2013). Otsomatische kie obrazovaniia s pristavkoi bez- v russkom i ukrainskom antroponimikone. In: *Voprosy onomastiki, № 1 (14)*, 58–78.
124. *Telefonnyi dovidnyk Ichnianskoho raionu.* (2001). Ichnia: Trudova slava,
125. *Tobolsk: Materialy dlia istorii horoda XVII y XVIII stoletii.* (1885). Moskva: Tip. M. H. Volchaninova.
126. [Toporova, T. V.]. (1996). K kelto-hermanskim paralleliam v onomastike (dvuchlennye imena sobstvennye). In: *Skandinavskie yazyki.* Moskva: Editoryal URSS. Vyp. 3: *Problemy i metody sopostavitel'nogo izucheniiia skandinavskikh yazykov* / [otv. red. Y. A. Sizova], 162–183.
127. Tupikov, N. M. (1903). Slovar drevnerusskikh lichnykh sobstvennykh imen. In: *Zapiski Otdeleniia russkoi i slavianskoi arkheolohii imp. Russkoho arkheolohicheskoho obshchestva*, t. 6, 86–914.
128. Turaŭski sloŭnik. (1982–1987). / [red. A. A. Kryvitski]. Minsk: Navuka i tekhnika, t. 1–5.
129. Chabanenko, V. A. (1992). *Slovník hovirok Nyzhnoi Naddnyprianshchyny.* Zaporizhzhia: Vyd.-polihr. kompleks “Zaporizhzhia”, t. 1–4.
130. *Cholovichi prizvyshcha hromadian Cheskoj Respubliky za danymy Ministerstva vnutrishnikh sprav ChR stanom na 1.04.2004.* Retrieved from <http://www.mvcr.cz>
131. Shvydko, H. (2004). *Komput i reviziia Myrhorodskoho polku 1723 r.* . Dnipropetrovsk: Natsionalnyi hirnychi universytet.
132. Shpitko, I. M. (2016). Ne na odno lytso, abo pro somatyzm oblychchia v slovatskii y ukrainskii movakh: onomasiolohichni aspekt. In: *Visnyk Dnipropetrovskoho un-tu. Seriiia “Movoznavstvo”*, vyp. 22, 200–207.
133. *Etimolohicheskyy slovar slavianskikh yazykov: Praslav. leks. Fond.* (1974). / [pod red. O. N. Trubacheva, A. F. Zhuravleva, Zh. Zh. Varbot]. Moskva: Nauka, vyp. 1.
134. Yavornytskyi, D. I. (1919). *Slovník ukrajskoi movy.* Katerynoslav: Slovo, t. I.
135. *Yaroslavskie pystsovyie, dozornye, mezhevyie i perepysnye knihi XVII v.* (1913). Yaroslavl: [b. y.].
136. Yashchuk, L.V. (2008). *Antroponimiia Zhytomyrshchyny XVI–XVII ct.: dys. ... kand. filol. nauk.* Kyiv, (dodatky).

137. Blanár, V., Matejčík, J. (1978). *Živé osobné mená na strednom Slovensku*. Bratislava: SPN, d. I, . 1.
138. Bratislava. *Telefónny zoznam*. (2002–2003). Bratislava: MEFIA TEL.
139. Bubak, J. (1992). *Słownik nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Sądecczyzny XV–XVII w. Imiona, nazwiska, przezwiska*. Kraków: Universitas, cz. I–II.
140. *Historický slovník slovenského jazyka*. (1991–2008). / [ved. red. M. Majtán]. Bratislava: SAV, t. I–VII.
141. *Imenik mesta. Pregled svih mesta i opština, narodnih odbora srezova i pošta u Jugoslaviji*. (1956). Beograd: Beogradski grafički zavod.
142. *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. (1976). Zagreb: Tipograf
143. Muka, E. (1921–1928). *Słownik dolnoserbsejke řečy a jeje narěcow*. Moskva; Praha: Domowina; ČAVU, t. I–III.
144. *Pamięć. Pamiat*. (1987). / [sost.: Ya. Pshymanovskii, Kh. Prokopchuk, R. Murani. Per. s polsk. pod red. K. Kozakevych]. Varshava: Interpress, ch. 1–2.
145. Pleteršnik, M. (2006). *Slovensko-nemški slovar. Transliterirana izdaja* / [uredila M. Furlan]. Ljubljana: ZRC SAZU, d. I–II.
146. Profous, A., Svoboda, J. (1947–1957). *Místní jmená v Čechách: Jejich vznik, původní význam a změny*. Praha: Nakl. ČAV, .d. I–IV.
147. *Russisches geographisches Namenbuch*. (1962–1988). / [begr. von M. Vasmer]. Wiesbaden: Otto Harrassowitc, bd. I–XI.
148. *Słownik języka polskiego*. (1904–1927). / [pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego]. Warszawa etc.: PAN, t. I–VIII.
149. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*. (1992–1994). / [wydał K. Rymut]. Kraków: Drukarnia Kurii Prowincjalnej X.X. Pijarów w Krakowie, .t. I–X.
150. *Słownik prasłowiański*. (1974). / [pod red. F. Sławskiego]. Wrocław etc.: PAN, t. I.
151. *Słownik staropolskich nazw osobowych*. (1965–1983; 1984–1987). / [pod red. W. Taszyckiego]. Wrocław etc.: PAN, t. I–VI; t. VII: Suplement / [pod kier. M. Malec]. Wrocław: PAN.
152. *Turzovské priezviská* (2011). / [zost. I. Gajdičiar]. Turzovka: Spolok priateľov Turzovky občianske združenie, – 249 s.
153. *Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku (XVI. storočie)*. (1959). / [pripravili R. Marsina a M. Kušík]. Bratislava: SAV, t. I–II.
154. *Začasni slovar slovenskih priimkov*. (1974). / [odg. red. F. Bezlaj]. Ljubljana: SAZU.

Стаття надійшла до редколегії 15. 05. 2019
прийнята до друку 10. 06. 2019

**THERE SOMATISMS IN ANTHROPONYMIC LEXIS.
ARCHETYPES WITH THE *Nog-/*-nogъ-ROOT****Viktor SHULGACH**

*Institute of the Ukrainian language,
4, Hrushevsky Str., Kyiv, Ukraine, 01001,
e-mail: victor.shulgach@ukr.net*

The term *somatism* is used to designate the parts (elements, components) of a human or animal's body (*head, leg, hand, eye, nose, testicle* etc.). Somatic lexis is quite rich in the number of component parts and varied in word-building structure (*holovastyi, nohatyi, bezrukyyi, okan', nosach, bezmudyi* etc.). The above can be applied to the proprial, in particular, anthroponymic, vocabulary, in which somonyms are most productively realized.

There are many regional works in which the fact of the propiation of various groups of somatisms in genetically related and multicast languages is traced and described in detail. However, there are much more unstudied and unexplored in this area. And this is connected, first of all, with the incompleteness of actual material used by researches, especially historical material. The latter involves a comprehensive survey of a wide variety of written sources, which is only possibly with the help of scientific teams of researchers.

In the article the previous description of the component of the lexical-semantic group "Parts of the body" – derivatives with the root **Nog-/*-nogъ* is presented. As lexical material testifies, the continuants with this root are known practically in all Slavic languages, not looking even for different degrees of productivity. This allowed us to reconstruct a number of archetypes of the Proto-Slavic level – affixal derivatives and composites. The latter are the most – 89.

The reconstructed protoanthroponyms are important from a linguistic point of view – as a fragment of a Proto-Slavic lexical fund. It can be used by the compilers of etymological dictionaries of Proto-Slavic lexical antiquities. Equally important is that protoanthroponyms of composita type is a vivid illustration of Slavic language picture of the world.

Similar studies are promising, especially as regards the typological comparison of the obtained results in genetically related, for example, Indo-European (compare the Proto-Slavic **Dobronogъ(jь)* ~ personal (outdated canonical) name *Azamonod* < Greek *αγαθός* 'kind, good' + *πόδι* 'foot'; **Tьlstonogъ(jь)* ~ Old Icelandic *Digrbeinn* 'with thick legs' etc.) and unrelated languages.

Keywords: anthroponymy, protoanthroponym, reconstruction, Proto-Slavonic anthroponymic fund, Proto-Slavonic reconstruction.